

Státní okresní archiv Brno - venkov
se sídlem v Rajhradě

F - 34

Slouk Ondřej

[1777] 1804 - 1814 [1827]

Inventář

JAF 1564
Ev. č. inv. 271

Mgr. Ivo Durec

2000

ÚVOD

I. Vývoj původce fondu:

Ondřej Slouk, nosislavský chalupník a mnohaletý purkmistr (1789 – 1802) se narodil dne 18. listopadu 1738 v Nosislavi č.p. 6 a zemřel dne 8. března 1818 v čísle popisném 73. Patrně již v 70. letech 18. století si zaznamenával tento nosislavský písmák různé rodinné a také obecní události a je nepochybné, že v roce 1804 si Slouk založil soukromý zápisník. Ten uvedl na straně 5 tímto zápisem:

„Poznamenání všelijakých a rozličných památek, kterýž jsem buď ze zkušenosti a nebo i rozličných istorií v povědomost došel a vypsal, jakož o knížatech a králích českých, též i o vladykách moravských i císařech římských. Též o sněmách církevních. Též taky i jiné mnohé věci jakož to rejstřík každému čtenáři ukáže na listu 448 a 545. Když jsem to znamenati začal roku Páně 1804 dne 22. Juli, bylo let života mého 65 let 8 měsíců a 3 dny. Nyní ale dokonal sem do 1808 dne 8. prosince maje věku svého 70 let a 20 dní od roku 1738 dne 18. listopadu, Andres Slouk.“

Takzvaný starší zápisník je psán patrně pod vlivem evangelického náboženského vyznání, mladší zápisník psal Ondřej Slouk již jako katolík. Poslední záznam do mladšího zápisníku zaznamenal Slouk dne 5. prosince 1814 na poslední 552. stranu ve svých 76 letech. Za necelé dva roky pak umírá.

II. Vývoj a dějiny fondu

Po smrti Ondřeje převzal nepochybně oba zápisníky jeho syn Jakub Slouk, nosislavský rychtář ve třicátých letech 19. století.

Starší zápisky patrně z let 1770 – 1790 byly do roku 1948 součástí obecního nosislavského archivu. Z roku 1957 se dochoval záznam, že originál zápisníku i s Kleinovým opisem byl součástí archivu českobratrského evangelického farního úřadu v Nosislavi. V současnosti je starší Ondřejův zápisník údajně v archivu Synodní rady Českobratrské církve evangelické v Praze.

Nosislavský rodák prof. František Klein provedl ve 40. letech 20. století opis starších Ondřejových záznamů s tímto úvodem: „...torso malé nevázané knížky ve formátu 11 x 17 cm. Chybějí v ní listy s těmito stranami: 1/2, 27/28, 29/30, 33/34, 43/44, a poslední list se stranami 45/46. Stav tohoto torsa je dosti chatrný, zahnědlé křehké listy papíru na okrajích třepeny, uvnitř mnohé z nich uvolněny z původního neumělého sešití, avšak písmo typicky sloukovské drobné a z počátku i velmi úhledné písmo jest všude ještě dobře čitelné.“

Tento nekompletní exemplář pokládal prof. Klein správně za originál Sloukova zápisníku. O mladším rukopisu o 552 stranách prof. Klein zřejmě nevěděl. Kleinův opis publikovala Alena Zimáková ve svém příspěvku *Zápisník nosislavského purkmistra Ondřeje Slouka z konce 18. století* ve sborníku *Jižní Morava*, roč. 1970 na str. 138 – 142. Součástí našeho fondu je pouze opis prof. Františka Kleina (předávací protokol číslo 1023/95, datum převzetí 15. 12. 1995, číslo přírůstku 24/2000). Kopii staršího zápisníku a poznámky Františka Nečase a Vladimíra Svobody k němu poskytl Mgr. Blahoslav Španiel.

Mladší rukopis byl nalezen dne 26. dubna 1945 tehdejšími archiváři ve sklepním depotu městského archivu v Brně na Nové radnici. Tento Sloukův zápisník byl zařazen do sbírky rukopisů brněnského městského archivu pod číslem 7290. Zde byl mladší zápisník řadu let před badateli, kteří se zabývali dějinami městečka Nosislav bezpochyby dobře uschován.

Dne 30. května 1977 byl rukopis předán Archivem města Brna do Okresního archivu Břeclav se sídlem v Mikulově (číslo přírůstku 967, číslo karty JAF 999).

Dne 1. ledna 1996 se obec Nosislav stala součástí okresu Brno-venkov a všechny nosislavské fondy byly převezeny ze Státního okresního archivu Břeclav se sídlem v Mikulově do Státního okresního archivu Brno-venkov se sídlem v Rajhradě kláštere. Mezi nimi také Sloukův mladší rukopis (předávací protokol číslo 1023/95, datum převzetí 15. 12. 1995, číslo přírůstku 24/2000).

III. Archivní charakteristika fondu

Fond obsahuje 1 opis rukopisu s kopií originálu a 1 rukopisnou knihu. Celkem fond čítá 2 evidenční jednotky a 2 inventární jednotky. Při zpracování nebylo nic skartováno. Fond je uložen v Rajhradě pod signaturou F – 34, ev. č. karty JAF 1564, ev. č. inventáře 271.

IV. Rozbor obsahu fondu

Kleinův opis Sloukova staršího zápisníku je strojepis o 15 listech, vyvázaný v pevných plátěných deskách. Kopie zápisníku je na volných listech.

Sloukův rukopis má moderní pevnou polokoženou vazbu, vytvořenou patrně krátce po objevu ve sklepech Městského archivu v Brně. Rozměry listů jsou 11,5 x 17 cm a síla knihy bez vazby je 4,5 cm, s vazbou 5 cm. Písmo je dobře čitelné, papír je zachovalý a nepoškozený.

Strany jsou popsány a číslovány autorem od strany 5 do strany poslední 552 a byly psány od 22. července 1804 do 5. prosince 1814. Na straně 5 je úvodní autorova pasáž se všemi důležitými informacemi, které jistě obsahoval i titulní list, pokud existoval.

Na straně 1 jsou mladší poznámky syna autora rukopisu Jakuba z let 1812 – 1827. Strany 2 – 4 jsou prázdné (na straně 3 pouze tužkou evidenční číslo rukopisu brněnského městského archivu - 7290). Strana 6 je prázdná, 7 až 10 chybí.

Na straně 11 dole začínají vzorové proslovy svatebního řečníka, které končí na straně 16. Proslovy jsou rozděleny do čtyř částí - Když ženich rodičům o nevěstu říká, Když se k stolům na večír zve, Když se nevěsta z domu otce odvádí a Když se nevěsta přivede do domu ženicha.

Na stranách 17 až 27 jsou různé rodinné poznámky a záznamy o mimořádných událostech (kometa r. 1769 apod.), na stranách 28 – 40 popisuje svou rodinu, své tři manželky a své děti, kterých měl Ondřej 20. Na dalších stranách se věnuje pisatel opět různým událostem v obci a v rodině ve druhé polovině 18. století (kostelu helvetskému, místnímu učiteli, varhanám, kazatelnici, malému zvonku, svému rodu atd). Na straně 51 je červeně kolorovaná kresba nosislavské kostelní věže.

Na stranách 54 až 74 jsou přepisy nosislavských listin a privilegií. Na straně 74 začíná „Popis všelijakých památek o zemi české a moravské...“, které Slouk vypsál z různých kronik a letopisů, a tato část končí na straně 225 s poznámkou: „Psáno v městečku Nosislavi roku 1805 ho dne 25. srpna Andres Slauk jsoucze již starý 66 let a 9 měsíců a 7 dní, totiž od roku 1738 listopadu 18 ho.“

Na stranách 226 až 447 je kapitola s názvem „O sněmech církevních aneb koncílium“, která se zabývá dějinami církve katolické, protestantizmu a náboženství a víře vůbec. Tuto část dopsal Ondřej 2. února 1807.

Na stranách 448 až 454 umístil autor obsah, který nazval rejstříkem. Od strany 454 do strany 498 je popsána „franczóska vojna“, mimo jiné i události, které pisatel sám bezprostředně prožil a které se dotkly významně života také městečka Nosislav a okolních obcí.

Od strany 499 jsou pak kapitoly opět s náboženskou tematikou, např. o vidění proroka Daniela, o nosislavských kněžích, o evangeliích Matouše, Marka, Lukáše a Jana atd. Na straně 545 je pokračování obsahu (rejstříku) ze strany 454. Tuto část dopsal Ondřej 2. února 1809.

Na posledních stranách 546 až 552 je kapitola „O dokonání franczoské vojny“. Poslední záznam, kterým zápisník končí je z 5. prosince 1814.

Pro badatele jsou jistě nejdůležitější ty Ondřejovy záznamy, které se týkají údajů o jeho rodině, obecních záležitostech a popisu událostí, které zasáhly bezprostředně jeho rodinu, městečko Nosislav i širší okolí. Vesnickým písmákem zaznamenané vnímání běhu života prostého člověka v prostředí přelomu 18. a 19. století je jedním z kvalitních pramenů pro studium regionálních dějin městečka Nosislav a také třeba pro genealogy Sloukova rodu.

V. Záznam o uspořádání fondu

Fond, inventář a úvod zpracoval v roce 2000 pracovník Státního okresního archivu Brno-venkov Mgr. Ivo Durec.

Prameny a literatura:

- Zimáková, Alena: Zápisník nosislavského purkmistra Ondřeje Slouka z konce 18. století, Jižní Morava 1970, ss. 138 – 142;
- 500 let městečka Nosislav, Brno 1986;
- SOkA Brno-venkov, Archiv městečka Nosislav, C – 177;
- SOkA Brno-venkov, Slouk Ondřej, F – 34.

INVENTÁŘ

I. Knihy

1	Zápisník (starší)
opis Františka Kleina patrně ze 40. let 20. stol.
strojopis, čes., 21,5 x 30 cm, poloplátno,
velikost ztraceného originálu 11 x 17 cm;
(také kopie zápisníku)	[1777 - 1790]
2	Zápisník (mladší)
rukopis, čes., 12 x 18 cm, poloplátno,
původní vazba se nedochovala.	[1777] 1804 – 1814 [1827]
I/10/379/l